

Wie kent nog Dominee Barthold van Ginkel?

Mijn eerste kennismaking met de NPB was begin jaren 80 in Hattem. Ik was uitgenodigd door mijn vriend en oud-collega Cor Schultink, hij was organist in de Andreas kerk en bij de NPB, beide in Hattem. Cor vertelde mij, dat er die bewuste zondag, een bijzondere dominee de dienst ging leiden. Je kon hem vergelijken met een type als Toon Hermans; een soort religieuze entertainer. Een andere bijzondere bijkomstigheid was zijn start als gereformeerde-bondsdominee in de hervormde kerk en hij eindigde als vrijzinnig gastpredikant voor iedere gemeente die hem maar uitnodigde. Zijn naam was **Barthold van Ginkel**.

En ja hoor, Cor had helemaal gelijk; de manier van preken was heel bijzonder, je kwam er de komende week niet van los, het bleef hangen en gaf stof tot nadenken. Vooral de keuze van het thema was heel doordacht en pakkend; die bewuste zondag ging het over Jonah, de preek was in drieën verdeeld met als onderwerpen: Jonah als **Zending**, Jonah als **Drenkeling** en Jonah als **Ellendeling**.

Na deze ontmoeting, probeerde ik elk jaar een dienst van hem bij te wonen. Het meeste wat mij daarna is bijgebleven was de uitspraak; dat we allemaal als **origineeltjes** worden geboren, maar later worden we gevormd en gekneed door onze omgeving. Als je in Limburg geboren bent wordt je Limburger en ben je waarschijnlijk R-katholiek, op de Veluwe een Protestant, in India een Hindoeïst en in Indonesië een Islamiet.

Maar ondanks alle veranderingen krijgt ieder mens minimaal één keer, in zijn of haar leven, de kans om **origineel barmhartig** te zijn. Als grote voorbeeld noemde hij de barmhartige Samaritaan; hij had niets terug te verwachten van de gewonde man die langs de weg lag. Iedereen liet hem liggen, ook de geestelijkheid, want waarschijnlijk hielp deze Jood de Romeinen (een soort bunkerbouwer=profiteur in oorlogstijd). Maar de Samaritaan zag een **MENS** liggen en kreeg de kans om origineel barmhartig te zijn.

Om in vogelvlucht even ons geheugen op te frissen over het leven van Barthold van Ginkel, heb ik een artikel overgenomen uit het dagblad Trouw van 24 januari 1995, geschreven door Jaap de Berg. Dit artikel is geschreven naar aanleiding van het overlijden van Barthold van Ginkel op 20 januari 1995 te Amsterdam; hij is bijna 84 jaar oud geworden.

Tegen spuitjeslucht, hokjesgeest en christendom-in-stofjas Barthold van Ginkel 1911 – 1995

AMSTERDAM - Alleen al omdat hij met zijn preken volle kerken kon doen schudden van het lachen, valt te betreuren dat ds. Barthold van Ginkel voorgoed het zwijgen is opgelegd.

Vrijdag - een week of twee vóór zijn 84e verjaardag - is hij in Amsterdam gestorven. Hij was een van de pakkendste en rekkelijkste predikers van de hervormde kerk en omstreken, waar hij - om zijn critici de woorden uit de mond te nemen - zestig jaar lang vele kansels onveilig heeft gemaakt

Zijn droom was, 'de spruitjeslucht van onverdraagzaamheid en gelijkhebberij' uit de kerk te verdrijven, christenen-in-grijze-stofjassen ontvankelijk te maken voor spiritualiteit van velerlei herkomst, en rand- en buitenkerkelijken - liefst toegerust met enige feeling voor literatuur en psychologie - te winnen voor wat hij als het Evangelie beschouwde.

Christelijke godsdienst omschreef hij ooit als: "Met de bijbelschrijvers heenwaden door de stroomversnelling van de drie grote angsten - voor de dood, voor het tekortschieten als mens en voor de zinloosheid van het bestaan - en de drie grote bevindingen - verbijstering, verwondering en vertederding -", die ieder mens ten deel kunnen vallen. Dominees die daar niet zelf doorheen gewaad waren, voorspelde hij een toekomst als leuterbroek-voor-lege-banken.

Zelf had Van Ginkel tot op hoge leeftijd niet over de bezettingsgraad van kerkelijk meubilair te klagen, al bereikten de scharen nooit meer de omvang van de jaren zestig, waarin ds. J. J. Buskes rijmde: "Artiest, pin-up girl, boerenkinkel /allen kerken ze bij Van Ginkel". Toen, herinnerde A. J. Klei zich in 1981, was een nieuwe preek van Van Ginkel zoiets als een première in Tuschinski.

Drie weken

Elk optreden werd dan ook grondig (critici prefereerden een andere term, bijvoorbeeld uittrenturen) voorbereid. Van Ginkel werkte ongeveer drie weken aan een preek, zei hij twintig jaar geleden in Trouw - maar dan kon hij er ook, her en der in het land, maanden mee toe. Wat zijn toehoorders ervan meenamen, was, naast de herinnering aan een geoefende ludieke presentatie, vooral een verzameling treffende beelden en religieuze bon-mots: 'Geloven is op een plank de oceaan oversteken', 'een goed clownsnummer is een preek' (door tegenstanders liefst in omgekeerde volgorde geciteerd), 'herken de Godsgedachte in de kip die je vanuit de legbatterij aankijkt'.

Over Van Ginkel is vaak geschreven, dat hij kerkelijk steeds verder naar links is opgeschoven. Hij begon in 1934 als gereformeerde-bondsdominee en eindigde als vrijzinnig gastpredikant voor iedere gemeente die hem maar uitnodigde - maar dan wel een jaar van tevoren, want hij deed aan lange-termijnplanning. Zelf typeerde hij zich liever als een mandoline met drie snaren - een bevindelijke, een midden-orthodoxe en een vrijzinnige -, die hij alle drie met overtuiging kon bespelen, al ving menigeen sinds jaren slechts de onorthodoxe tonen op.

Relativisme

Van Ginkel schreef ook (enkele) boeken. In die hoedanigheid is hij in Trouw - in een periode waarin het snarenspeel van deze krant iets eentoniger was dan nu - meer dan eens afgedroogd. In 1965 namen verscheidene orthodoxe godgeleerden, onder wie dr. H. J. Langman en prof. G. C. van Niftrik, hem op de kerkpagina kolommenlang onder handen wegens het vérgaande relativisme van zijn bundel 'Twistgesprekken met God'. Hem werd kwalijk genomen dat in zijn ogen "de Veluwenaar met zijn psalmen, de neger met zijn spiritual, de quaker met zijn stilte en de vrijzinnige met zijn innerlijk Licht" allemaal even heilzaam bezig waren.

Het slachtoffer verdedigde zich met een aanval op de cerebrale theologische discussies die al drie eeuwen talloze harten hadden verkild. Hij kwam op voor het goed recht van iedereen om "het taalveld te kiezen waarin voor hem het duidelijkst de bijbelse Stem doorklinkt".

Barthold van Ginkel stond als hervormd dominee in Renswoude, Wezep en Katwijk, voordat hij in 1945 naar Amsterdam kwam. Daar trad hij onder andere op als voorganger van de Bachzaal-gemeente en als predikant voor de floating members, zoals randkerkelijken wel genoemd werden in de tijd dat dit etiket nog niet op bijna de hele kerkpopulatie kon worden toegepast. Hij vond ook enkele jaren onderdak bij de Protestantenvond. Twintig jaar lang, tot 1980, doceerde hij aan de pastoraal-psychologische leergangen van de Utrechtse universiteit. Sinds 1983 was hij in deeltijd verbonden aan de Amsterdamse Vrije Gemeente / Vrije Kring, en wel als rector van de Scholen voor praktische mensenkennis en levensbeschouwing. Intussen bleef hij links en rechts preken, tot in Samen-op-weg-gemeenten toe.

In de vorige uitgave van Drieluik hebben we in vogelvlucht het leven van Barthold van Ginkel onder de loep genomen.

Om een indruk te krijgen van zijn geloofsbeleving in verschillende perspectieven wil ik u graag enkele meditaties doorgeven, die geschreven zijn in een Bijbels dagboek "Wonder boven wonder" door o.a. Barthold van Ginkel. Het is door meerdere auteurs geschreven en stond onder redactie van ds. J. Overduin. Het boekje dateert uit de zeventiger jaren. Wat mij allereerst opviel; van de 12 schrijvers was Barthold van Ginkel de enige schrijver die vermeld stond met zijn voornaam.

LICHT OVER DE ZERK

*...maar de rechtvaardige vindt
zelfs in zijn dood een schuilplaats.
Spreuken 14:32*

We moeten er maar niet omheen draaien: ieder deskundige weet dat het Oude Testament weinig licht in het "dodenrijk" zag. Als David zegt, bij de wieg van zijn gestorven kind: "hij zal niet tot mij komen, maar ik zal straks tot hem gaan", dan is dat geen juichende belijdenis, maar eerder een zucht die zeggen wil: "het kind ging het graf binnen waar niemand God loven kan en ik zal straks moeten volgen."

Het dodenrijk was voor het Oude Testament een schimachtig rijk, waarover slechts langzamerhand enig licht viel.

Toch was er in het Oude Testament een ontluikend geloof dat een mens ook in het graf *gezegend* kan zijn.

"Dominee, hoe stelt u zich nu de hemel voor? Geloof u nu werkelijk dat het zo'n beetje lijken zal op gouden straten en paarden poorten?" Een wijze dominee antwoordde op deze vraag: "Kijk, laten we nu eens het allerzekerste nemen; we weten zeker dat het einde is: een kist in de aarde! Is dat juist?..."

De catechisante knikte. "Goed, en al zou ik niets meer weten en mij verder niets kunnen voorstellen, dan mag ik in elk geval geloven dat die aarde waarin de kist zinkt, *des Heren* is. Dat is meer dan voldoende. Het overige ligt in Gods hand."

De kerkhofgrond is des Heren! God gaat met ons mee in het graf; houdt ons daar vast; laat ons niet alleen.

Zo krijgt dit spreukenwoord een perspectief naar Pasen, als Christus uit de kerkhofgrond opstaat, de dood overwinnende!

WIJ KRIJGEN ONZE TREKKEN THUIS

*...De grijsheid is een sierlijke kroon,
zij wordt op de weg der gerechtigheid gevonden..
Spreuken 16:31*

Enige tijd geleden gaf de televisie ons een interview met een aantal bejaarden, wonend in een bejaardencentrum voor lidmaten van de kerk.

Zij kregen muziek te horen (klassiek en modern) en mochten daarna voor de lens hun oordeel uitspreken.

Tijdens dit interview werden deze oude mensen één voor één in een "close-up" genomen. Alleen hun gezicht kwam haarscherp op het televisiescherm. En toen konden twee miljoen kijkers constateren dat elk gezicht een *leesbare brief* was.

Je zag zure gezichten met zure trekken, scherp getekend rond de wang.

Je zag wantrouwende ogen en ietwat saamgeknepen dunne monden van mensen die al tachtig jaar achter het gordijn hadden zitten loeren naar de burens.

Je zag ook mooie gezichten met milde trekken; twinkkelende ogen en zachte weldadige stemmen.

Het innerlijk kun je vijftig jaar verbergen; na je vijftigste wordt je innerlijk op je gezicht openbaar. Je krijgt dan je trekken thuis.

Laat ouderen onder ons eens in de spiegel kijken!

Wat voor gezicht ziet u dan?

Laten wij hopen: iets van een leesbare brief van Christus.

Met die prettige trekken van een mens die barmhartigheid ontving om deze aan anderen door te geven.

Een christen met een zure kop.... Vreselijk! Kunt u zich Paulus voorstellen met vinnige, pinnige blikken, loerend achter de vitrage?

Kunt u zich Maria voorstellen als een vrouw die met ijsskoude, harde blik haar medemens vastspijkerde? En kijk nu eens in een kerk rond; helaas, hier en daar zitten nog steeds mensen die er niet erg "verlost" uit zien.

Hun gezicht staat steeds op regen. De Spreukendichter zegt: een mooie kop krijg je "op de weg der gerechtigheid".

De weg van een open, waarachtige omgang.

LEG OP EEN SCHULDIG HOOFD UW KOELE HANDEN

*....het is zijn eer een overtreding voorbij te zien.
Spreuken 19:11*

Lezen: Spreuken 19: 11-17

Een van de meest dwaze levenshoudingen is het gluren naar de overtredingen van onze medemens. Sommige lieden hebben de methode van sommige huisvrouwen wanneer deze op de markt een stuk linnen kopen.

Dan neemt zo'n vrouw het linnen tussen vinger en duim en zoekt naar weeffoutjes. U kent deze onaangename mensen wel; altijd op zoek naar weeffoutjes in het leven van hun medemens. Bijzonder vervelend worden deze keurmeesters, wanneer zij hun kritiek ook nog met Bijbelteksten omlijsten.

De wijze is daarin wijs, dat hij alles ziet, veel door de vingers ziet en enkele principiële dingen rechtzet. De wijze treedt alleen streng op, wanneer hij weet: hier is iets fundamenteels geschokt.

Ik denk aan de pastoor tegen wie Merijntje Gijzen erkennen moest dat hij uit de boomgaard van meneer pastoor mispels gestolen had.

Merijntje stond daar in de holle gang van de pastorie voor die strenge man in een zwarte soutane... Toen hij zijn zonde erkend had, lei de pastoor z'n hand op Merijntjes hoofd en zei: "Mereintje...wil je mijn misdienaar worden...?"

Dat was: een overtreding voorbijzien!

We leren deze wijsheid in de leerschool van Hem die mild vergeeft en niet verwijt.

En dan eindigde Barthold van Ginkel vaak met een gebed, uit Avondliedeke III, van de Vlaamse dichteres Alice van Nahon. (1896-1933)

't Is goed in 't eigen hart te kijken,
nog even voor het slapen gaan
Of ik van dageraad tot avond,
geen enkel hart heb zeer gedaan.
Of ik geen ogen heb doen schreien,
geen weemoed op een wezen lei.
Of ik aan liefdeloze mensen
dat ene woord van liefde zei.
Of ik één droefenis genas.
Of ik mijn armen heb gewonden,
rondom één hoofd, dat eenzaam was...

HET FUNDAMENT DER HUMANITEIT

*Wie de behoeftige verdrukt, smaadt diens Maker.
Spreuken 14:31*

Lezen: Spreuken 15: 1-5

In allerlei sociale bewegingen heeft deze tekst een inspirerende rol gespeeld. Eeuwenlang heerste de dwaze mening dat een verdruchte, een arme, een melaatse en een bedelaar hun ellendige situatie aan de Eeuwige te wijten hadden. De schriftgeleerden zeiden: het is een duidelijk bewijs van door God verworpen te zijn. Welvaart is een bewijs van zegen. Een gelovig mens is een welvarend mens; een mens die een goede gezondheid genieten mag en een lang leven krijgt toegemeten. Men vraagt zich verbaasd af, hoe het mogelijk is dat vele christenen dit konden slikken.

Later zal Jacobus zeggen: "het loon dat verkort is, schreit ten hemel" – en Jezus: "Ik ben aanwezig in elk mens die gij rekent tot de minste der broederen".

Wijsheid is het, wanneer wij in ieder mens een schepsel van de Eeuwige leerden zien. Sterker: wij hebben ieder mens te eerbiedigen omdat hij als mens een scheppingsgedachte belichaamt.

De eeuwige heeft met ieder mens zijn geschiedenis en het is onze taak, of we dat prettig vinden of niet, om de medemens die achterop raakte, op de ezel te nemen en naar de herberg te brengen, zoals de barmhartige Samaritaan.

De Spreukendichter kent Bijbelse humaniteit. Vincent van Gogh nam de liederlijke Sien in huis (de vrouw van zijn crayontekening "Sorrow"). Een 'vriend' zei spottend, bij de aanblik van die twee: "het lijkt wel de heilige familie". – "Juist," antwoordde Vincent, "moge het dát zijn!"

Aan het einde van iedere dienst eindigde Barthold van Ginkel vaak met een zegenbede; waar naastenliefde en barmhartigheid de essentie van het geloof vormen.

“en bevestig uw geloof
In een leven van dienende liefde
Aanvaardend uw verantwoordelijkheid
Ten opzichte van uw huisgenoten
Aanvaardend uw verantwoordelijkheid
Ten opzichte van uw vrienden
En van allen die God op uw weg zet
Aanvaardend uw verantwoordelijkheid
Tegenover de wereld en haar grote problemen
Als lid van een gemeenschap achter Jezus.

En gaat heen tot de stilte van de zondag
En tot uw taak in de komende week dragend Gods zegen:
De Heer zegene en Hij behoede u
De Heer doe zijn aanwezigheid over u lichten
En zij u genadig
De Heer verheffe zijn aanwezigheid over u
Maar ook in u en schenke u ondanks alles: Sjalom”.

ELK VERDRIET BRENGT EENZAAMHEID

*Het hart kent zijn eigen droefheid...
Spreuken 14:10*

Lezen: Spreuken 14: 20-35

April 1962. Een Amsterdamse marktstraat. Een straat vol wapperende tentzeilen en vrolijke uitstallingen. Rond de markt tent van de palingvrouw dromt een aantal buurtvrouwen samen.

Zij luisteren meewarrig naar een vrouwtje met roodgerande ogen, dat haar verdriet met bevende mond lucht wil geven.

Gisteren zijn drie zoons van haar verdronken. Ze hadden op die zondag een auto gehuurd, veel te veel gedronken en bij Aalsmeer waren zij de bocht uitgevlogen. „Nou ben ik ze alle drie kwijt,” herhaalt het moedertje en de vrouwen knikken zwiingend met droevige mondhoeken. „Alle drie kwijt.....” het moedertje sloft weg. De palingvrouw roept met hartelijke stem: „Sterkte, tante Aaf; sterkte hoor!” Als tante Aaf ver genoeg weg is, zegt ze, met een klank van misprijzen, tegen de buurtvrouwen: „Motten ze maar niet zuipe”... „Zo is het, Marie! Geef mij maar een half pondje dikke paling”...

Deze historische gebeurtenis herhaalt zich nu reeds duizenden jaren. Sterkte hoor! Sterkte! En (achter de rug) nou ja, er is veel eigen schuld bij! Het hart kent zijn eigen droefheid. Wie, als tante Aaf, dit eenzame pad óp moet, is wijs wanneer hij beseffen gaat: eenzaam maar niet alleen! Dan raken wij ons verdriet niet kwijt, maar het komt „in een ander Licht” te staan. Licht van genade en dóórleiding.

ÉÉN DWAAS TIEN WIJZEN TE STERK

*Wie antwoord geeft, voordat hij hoort,
die is het tot dwaasheid en smaad.
Spreuken 18:13*

Lezen: Spreuken 18: 8-14

Soms kan één dwaas meer vragen stellen dan tien wijzen kunnen beantwoorden. Maar het is niet zo érg als een dwaas vragen stelt. dat is tenminste nog het bewijs dat hij begrijpt dat hij iets niet weet. Het is lastig, maar vooruit! Laat een dwaas maar vragen!

Van Jezus mogen we leren om als het te gek wordt, gewoon te zwijgen. Het is echter veel erger als een dwaas gaat antwoorden. U kent ze wel, die rappe praters; zij kletsen honderd uit en het raakt kant noch wal. Dat zijn de mannen en vrouwen die al antwoord geven voordat zij goed geluisterd hebben. Vermoeiende mensen. Het is soms ook een dominees en ouderlingenkwaaltje.

Ik denk aan die dominee die een kraamkliniek binnenstapte en meteen begon: " o, moedertje, wat een weldaden, wat een weldaden!" Midden in de woordenstroom zei het moedertje: "ach dominee, het is helaas geen kindje mogen worden..." - "O, wat zegt u, ja, zo zien we weer: ieder mens heeft een strijd op aarde..." en de woordenstroom ging verder. Dat was dwaas. En het dwaze maakt teleurgestelde harten.

Eerst luisteren, nog eens luisteren en nog eens luisteren – en dan vol schroom een antwoord geven.

MET BOZE OGEN KWAAD KERSEN ETEN

Deze titel is gebaseerd op een tekst uit Spreuken 23 vers 6-8

Eet niet het brood van wie boos van oog is, begeer zijn lekkernijen niet; want als iemand die zijn eigen plannen maakt, zo is hij; 'eet en drink!' zegt hij tot u, maar zijn hart is niet met u, de bete die gij gegeten hebt, zult gij uitspuwen en uw vriendelijke woorden hebt gij verspild.

Bij het lezen van de titel dacht ik aan een andere uitdrukking;

MET HOGE HEREN IS HET KWAAD KERSEN ETEN

Waar komt deze uitdrukking vandaan en wat wordt ermee bedoeld?

Heeft Barthold van Ginkel zich hier vergist? Haalt hij 2 uitdrukkingen door elkaar? Nee uiteindelijk niet, hij maakt een prachtige combinatie van een uitspraak van de Spreukendichter en een oud Nederlands gezegde.

Bij degene die boos van oog is werd in de Bijbel gedacht aan een hooggeplaatste.

'Met hoge (of: grote) heren is het kwaad kersen eten' betekent: 'als je vertrouwelijk omgaat met hooggeplaatsten, loopt dat vaak verkeerd af', oftewel: 'verwacht niet dat je voordeel zult hebben als je met 'hoge heren' omgaat, want het tegendeel is vaak het geval'. Uiteindelijk zullen de hoge heren er altijd voor zorgen dat alleen zijzelf het beste van het beste krijgen. De uitdrukking wordt weleens aangevuld met '... zij tasten naar de rijpste en gooien met de stenen' of '... zij kiezen de grootste en schieten met de stenen' (met 'de stenen' worden de kersenpitten bedoeld).

Al in het middeleeuws Latijn komt deze uitdrukking voor: 'Cum dominis edere debes omnino carere cerusa, peiora dant et comedunt meliora' ('met hoge heren moet je volstrekt geen kersen willen eten, ze geven de slechtste weg en werken de beste zelf naar binnen').

Het Middelnederlands kende de variant 'Tis quaet met heeren criecken eten'; een *kriek* is een soort kers.

Jacob Cats wijdt in 1632 een gedicht aan deze wijsheid. Hij besluit met "Laet Heeren voor den Raet, en Vorsten aen het Rijck, / En handelt, soo ghy kont, alleen met uws gelijk." Oftewel: je kunt het best omgaan met je gelijken; laat de heren elkaar maar gezelschap houden.

Dan nu verder met onze meditatie.

De spreukendichter heeft in een restaurant twee zakenlieden zien eten. "Eet en drink!" roept de ene tot de andere. 'Een verse kreeft; een malse biefstuk; straks een pittig kopje koffie.' Maar, zegt de Spreukendichter, 'zijn hart is niet met u'.

Het kon in Amsterdam gezegd zijn! Hoe vaak wordt daar niet gegeten met een ander doel dan om de ander al etende in het kooitje te vangen van een voordelig contract. "Tante, u moet weer eens gauw komen eten," roept, schijnheilig, de uitgerekende neef tegen zijn suikertante. Maar het hart is er niet bij. Er is een boos oog. Gericht op het geld; gericht op eigen voordeel.

God wil ook met ons eten. Hij zond Jezus om te eten met de meest wonderlijke mensen. De Farizeeën stonden zich te ergeren!

Hij nodigt ons vandaag aan de tafel van het Avondmaal. Als een bewijs van "mijn hart is met u; want waar gij gaat, daar ga ik aan uw zij".

Wie het eenmaal ervaren heeft, dit goede oog van Hem, wordt wat voorzigtiger met al die oneerlijke etentjes. Een christen eet eerlijk. Anders is hij een misselijke hypocriet.

Een straatevangelist die duizenden tot zegen was doch plotseling afgleed naar Wijntje en Trijntje, kreeg een jaar ziekteverlof. Toen hij terugkwam, stond de voorzitter van de kerkenraad hem op te wachten aan het station en nodigde hem (met de gordijnen open) in zijn huis te eten. De gemeenteleden wisten daardoor: gerehabiliteerd! Gelukkig! Vraag deze week ook eens "zo iemand" te eten. Dat zou wijs zijn.

EEN PARAFRASE OVER 1 KORINTHE 13

Als zou ik voor het heiligste op aarde, de beste en rijkste propaganda voeren en ik had de liefde niet, ik ware klinkend spel en een luide bel. Al zou ik mijn lichamelijke krachten, door overwerk volkomen ruineren, op mijn kantoor, in mijn fabriek of mijn bedrijf, maar ik had de liefde niet; het ware tot niets nut.

Al zou ik mijn rechtvaardigste werk over de lastenverdeling tussen vluchtelingen en oorlogsslachtoffers enerzijds en de onbeschadigden anderzijds tot stand brengen.

En al konden wij volkomen een sociale orde invoeren en met minder kunnen we eigenlijk niet toe, maar de liefde zou in harten der mensen niet heersen, zo ware alle mythe tevergeefs.

Al zouden mensen ophouden met 'duivels voor het slachtvee te zijn', dat nu leven moet zonder Gods vrije lucht en zonder Gods zonlicht, dan zou dit niet voldoende zijn, zolang mensen elkaar vernietigen omdat zij, als het er helemaal op aankomt, meer vertrouwen stellen op bom en atoomkop, dan op het waaien van de Heilige Geest in de harten van mensen.

Alleen als de volkeren en hun ambitieuze politici ernst maken met de gestalte van Jezus, als zij tanks en atoombommen op de schroothoop werpen, waar zij thuishoren, als mensen elkaar positief gaan taxeren, zonder sadisme en zonder polarisatie, alleen dan zal de liefde die uit God is, alles en in allen zijn.

HET GEBED MET DUBBELE BODEM

*Wie zijn oren afwendt van het horen der wet,
diens gebed zelfs is een gruwel.*

Spreuken 28:9

Lezen: Spreuken 28: 9-13

Ik zie hem nog staan: de kippendokter die in mijn jeugd de boeren afging. Hij begon altijd, als hij de werf opkwam van een kerkse landbouwer, over de preek van de vorige zondag. "Och, och, wat een préék!" Had de boer er weinig aan gehad...hij ook. Had de klant er veel aan gehad...hij ook. Hij leefde altijd mee met de klant. En langzaam als de bodem op stichtelijke wijze zacht was gemaakt, begon hij over de kippen...altijd in mineur. "Jong, wat ligt de markt toch slecht..., ik durf eigenlijk niet meer in te kopen" – en zó ging het door, om de prijs zoveel mogelijk te drukken. Dat was praten met een dubbele bodem. .

Een biddende gelovige en ... hij maakt de spaargelden van zijn medemens op. Hij laat het wit van zijn ogen zien...houdt lang uw hand vast...spreekt een gebed uit met een scheef hoofd... en later merkt u:deze broeder heeft ze achter de ellebogen. De stem is Jacobs stem, maar de handen zijn Esau's handen.

De Bijbel maakt korte metten met deze biddende broeders. Hun gebed met dubbele bodem is een gruwel. Zij zijn als Reinaert de Vos, die met een konijn in gebed wou om hem de hals af te bijten als zijn slachtoffer de ogen sloot. De gelovige leert echt bidden. Hij houdt zijn fouten en gebreken, maar hij is een mens zonder dubbele bodem.

GENIET VAN UW LEVENSFASE

Alles heeft hij voortreffelijk gemaakt op zijn tijd.

Prediker 3: 11

Lezen: Prediker 3: 16-22

Ons leven kent de wenteling der seizoenen. Wij kennen een lente, een zomer, een herfst en een winter. En God heeft alles schoon gemaakt op zijn tijd.

Er zijn ouders die hun kinderen geen lente gunnen. Zij zeggen: "ik heb het in mijn tijd ook niet zo gemakkelijk gehad" - en zij verbieden zoveel mogelijk. Later op hun vijftigste jaar, zullen deze kinderen nog wrevelig worden als zij aan hun vervelende jeugd terugdenken.

Dan komt de zomer van het getrouwd zijn; het opbouwen van een positie; het staan in het volle leven. En weer benutten vele mensen hun zomer niet. Zij zamelen – net als de krekkel - niets op voor de herfst. Genieten met volle teugen, maar verzamelen geen reserveolie in de lampen. Het eind is: de bridgetafel om de avonden dood te slaan bij gebrek aan een goed gesprek.

Dan nadert de herfst, met als enig blauw lichtpunt het televisiescherm: dit herfstzonnetje voor verregende levens. Krijgen de getrouwde kinderen moeilijkheden... zij gaan dan niet om raad bij de (groot)ouders... want deze zijn - door gebrek aan wezenlijk nadenken - door schade en schande onwijs geworden. Zo staan wij dan in de herfst van ons leven te ontbladeren. Terwijl ook de herfst zo mooi kan zijn door diepzinnige kleuren!

Tenslotte de winter. Roland Holst schreef zijn "Winter aan zee". Wie een leven van geloof, kleingeloof en twijfel achter de rug heeft, doet de ervaring op dat de Eeuwige op onze oude dag aanwezig blijft als het grote ruisen van de zee; als het ruisen door de toppen van de moerbeibomen.

Zo worden wij mooi oud. Omdat Christus gestalte in ons kreeg. Want de lakei gaat op zijn Meester lijken. Hij in ons en wij in hem. Op de hoogtepunten - die zeldzaam blijven - weten wij ons doorstroomd van een goddelijk mededogen, dat wij doorgeven aan anderen. En zo kan het weer lente zijn in december.

HET EINDE VAN EEN TIJDPERK

*Alles is ijdelheid!
Prediker 1: 3*

Lezen: Prediker 1

Aan het eind van het feest gaan de lakeien door de lege zaal en doven met een vermoeid gebaar de kaarsen. De gasten leggen, thuiskomend, met vermoeide gebaren hun feestkleden af en geeuwen. Jonge vrouwen kijken uit het raam in de nacht en weten zich een illusie armer.

Vesta Tilley zong rond het einde van de 19^e eeuw: "Vele harten zijn bedroeft, vele verwachtingen vervlogen, nu het feest voorbij is." Het lijkt wel of men rond 1899 reeds voorvoelde dat de techniek van de stoommachine en elektrische tractie zou eindigen in atoomangsten. Is dan elke menselijke inspanning tevergeefs, elke vreugde over bereikte resultaten een inbeelding?

Prediker kende dat gevoel. Hij schrijft een boekje aan het einde van een levensfeest. Op zijn tafel nog wat glazen wijn...de kaarsen flakkeren in de kandelaar...een lakei ruimt restanten op. Prediker is doodmoe. Waarom leven wij? Wat is de zin van ons bestaan? Het leven is als een dolle moer. Je denkt dat hij pakt...maar dan draait de moer weer door. Eindeloos.

De Bijbel is een eerlijk boek. Ook Prediker krijgt voluit het woord. Voluit! "Stort voor Mij uit, o mens in smart, uwe ganse hart!"

Een opgetogen bewonderaar zei tegen Schweitzer: "U bent voor het Europese christendom een monument van geloof en naastenliefde." Schweitzer zegt zelf: "van buiten ben ik voor anderen een monument; van binnen – een ruïne." Wij hebben dus meer nodig, nl. Christus volgen, die het ons door raadselen afmattende leven weer zin geeft. Wij worden dan doorstroomd van een "monumentaal" geloven, dat ons optilt boven onszelf. Wij weten ons ingeschakeld als medearbeiders van God. Een feestelijke situatie! Het begin van een tijdperk!